

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TRONG ĐÀO TẠO SINH VIÊN SƯ PHẠM NGỮ VĂN TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI 2

Trần Thị Hạnh Phương¹

Tóm tắt: Giáo dục phát triển bền vững “mở ra cho tất cả mọi người cơ hội giáo dục, cho phép họ tiếp thu được các tri thức và các giá trị cũng như học được các phương thức, hành động và phong cách sống cần thiết cho một tương lai đáng sống và sự thay đổi xã hội một cách tích cực”. Trong giai đoạn hiện nay, giáo dục phát triển bền vững được xem như là một triết lí trong giáo dục nhằm giúp con người nhận thức, hiểu nhau hơn, biết chia sẻ những lợi ích chung và cùng nhau nêu cao vai trò cá nhân, cộng đồng vì sự phát triển bền vững trong tương lai. Mục tiêu của nghiên cứu là đề xuất một số giải pháp phát triển bền vững trong đào tạo sinh viên sư phạm Ngữ văn tại trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2. Nghiên cứu này là nguồn tài liệu hữu ích cho các nhà giáo dục trong quá trình thực hiện mục tiêu giáo dục phát triển bền vững, hướng tới xây dựng một xã hội bền vững, một tương lai tốt đẹp.

Từ khóa: Giáo dục, phát triển bền vững, giáo dục vì sự phát triển bền vững, Ngữ văn, sinh viên sư phạm Ngữ văn, ...

1. MỞ ĐẦU

Những thành tựu của cách mạng khoa học kĩ thuật và công nghệ thông tin càng làm cho quá trình toàn cầu hóa, xu thế quốc tế hóa diễn ra mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Đây vừa là những thời cơ thuận lợi nhưng cũng đồng thời là những thách thức lớn đối với nhiều quốc gia trên thế giới. Chính vì thế, đảm bảo phát triển bền vững là sự lựa chọn tối ưu bởi lẽ nếu không có sự phát triển bền vững, con người sẽ không có tương lai. Giáo dục được xem là công cụ chủ chốt, là chìa khóa của nền tảng phát triển bền vững, hòa bình, ổn định, kinh tế xã hội và xây dựng đất nước. Liên Hợp Quốc đã đề xuất mục tiêu mới cho giáo dục và mục tiêu này đã được khẳng định trong hiệp ước Bonn rằng “Nền giáo dục phải có chất lượng để cung cấp các giá trị, kiến thức, kỹ năng, và năng lực vì cuộc sống bền vững và vì sự đóng góp vào xã hội cũng như vì những việc làm tử tế” (UNESCO, 2005; McKeown, 2013). Trong Chương trình Nghị sự cho thế kỉ XXI (Agenda 21) tại Rio de Janeiro năm 1992 đã khẳng định vai trò quan trọng của giáo dục vì sự phát triển bền vững. “Giáo dục mở ra cho tất cả mọi người cơ hội giáo dục, cho phép họ tiếp thu được các tri thức và các giá trị cũng như học được các phương thức, hành động và phong cách sống

---

¹ Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

cần thiết cho một tương lai đáng sống và sự thay đổi xã hội một cách tích cực” (Unesco, 2005).

Giáo dục vì sự phát triển bền vững trở thành vấn đề nóng bỏng, một triết lý giáo dục Việt Nam trong thời kì hội nhập. Giáo dục là hoạt động của con người, do con người và cũng vì con người. Có thể nói, hoạt động giáo dục dựa trên nền tảng phát triển bản thân của người học, hoàn toàn không áp đặt. Và đây cũng chính là trụ cột thứ ba về giáo dục được Tổ chức UNESCO nêu ra “học để tự khẳng định mình” (learn to be).

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 nói chung, khoa Ngữ văn nói riêng đã có những giải pháp phát triển bền vững trong quá trình đào tạo sinh viên sư phạm Ngữ văn hướng tới các kiến thức, kỹ năng, giá trị và năng lực hành động cho người học; thực hiện có hiệu quả mục tiêu “đảm bảo nền giáo dục có chất lượng, công bằng, toàn diện và thúc đẩy cơ hội học tập suốt đời cho tất cả mọi người”.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Giáo dục phát triển bền vững

Đã có nhiều quan niệm khác nhau về giáo dục phát triển bền vững.

Giáo dục phát triển bền vững là “quá trình học tập suốt đời để tạo ra những công dân có hiểu biết, có kỹ năng giải quyết các vấn đề một cách sáng tạo, xóa mù chữ về khoa học và xã hội, cam kết tham gia vào các hoạt động cá nhân và tập thể một cách có trách nhiệm” (Nguyễn Thanh Hoàn, 2005).

Giáo dục phát triển bền vững là “sự không ngừng tinh lọc kiến thức và kỹ năng để đào tạo những công dân có hiểu biết, cam kết có những hành động cá nhân và tập thể có trách nhiệm mà điều đó sẽ dẫn đến một xã hội lành mạnh về sinh thái, thịnh vượng và đồng đều về kinh tế vì các thế hệ hiện tại và tương lai” (Nguyễn Thanh Hoàn, 2005)

UNESCO cho rằng: Giáo dục vì sự phát triển bền vững trao quyền cho người học tự học tập kiến thức, kỹ năng, giá trị và thái độ, đưa ra các quyết định sáng suốt, thực hiện các hành động có trách nhiệm vì sự toàn vẹn của môi trường, kinh tế và công bằng xã hội (Unesco, 2005).

Theo Pauw và cộng sự (2015) quan niệm, giáo dục phát triển bền vững chính là trao quyền cho HS có năng lực bền vững thông qua quan điểm liên ngành toàn diện về nội dung học tập và việc áp dụng các quan điểm dạy học lấy học sinh làm trung tâm. Thực tế triển khai đã cho thấy người thầy có thể vận dụng định hướng dạy học, phương pháp dạy học để thực hiện giáo dục phát triển bền vững.

Như vậy, giáo dục phát triển bền vững là một khái niệm động, trong đó có những cách nhìn nhận mới giúp con người đảm nhận và thực hiện các hoạt động học tập suốt đời để tạo dựng và tận hưởng các giá trị, hành vi và cách sống hướng tới tương lai của mình một cách bền vững. Giáo dục vì sự phát triển bền vững đề cập tới mối quan hệ giữa con người với con người; giữa con người với tự nhiên (môi trường) trong đó con người được nhấn mạnh là chủ thể, là nhân tố then chốt; giúp con người hiểu nhau hơn, biết chia sẻ những lợi ích chung và cùng nhau nêu vai trò, trách nhiệm vì sự phát triển bền vững chung trong hiện tại và tương lai. Nói một cách khác, trọng tâm phát triển bền vững chính là giá trị con người, thể giới quan, kiến thức, tính sáng tạo là những yếu tố gắn chặt chẽ với nền văn hóa (UNESCO, 2012).

2.2. Mục tiêu của giáo dục phát triển bền vững

Mục đích của giáo dục phát triển bền vững là nhằm thay đổi hành vi tạo nên xã hội bền vững; trong đó tất cả mọi người đều có quyền được hưởng thụ những lợi ích từ giáo dục, học tập các giá trị, hành vi cũng như cách sống tiến tới một tương lai bền vững. Đối với sinh viên sư phạm Ngữ văn, người thụ hưởng những thành quả giáo dục, giáo dục vì sự phát triển bền vững được thể hiện cụ thể ở sự quan tâm đến chất lượng giáo dục; giáo dục theo hướng tiếp cận năng lực thực hiện. Hay nói cách khác, giáo dục nhằm làm cho mỗi sinh viên ý thức được vai trò chủ thể trong quá trình phát triển giáo dục bền vững, hướng tới xây dựng một tương lai bền vững cho cả nhân loại.

2.3. Ý nghĩa của giáo dục phát triển bền vững đối với sinh viên sư phạm Ngữ văn

Phát triển bền vững trong đào tạo sinh viên sư phạm Ngữ văn mang lại ý nghĩa quan trọng đối với giáo dục đào tạo nói chung, giáo dục đào tạo tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 nói riêng. Giáo dục phát triển bền vững đảm bảo rằng sinh viên Ngữ văn được xây dựng ý thức bền vững từ những giá trị và nguyên tắc của giáo dục bền vững; được trang bị kiến thức, kỹ năng và những giá trị cần và đủ để đóng góp vào sự phát triển bền vững của xã hội, hướng tới xây dựng một tương lai bền vững. Bên cạnh đó, giáo dục phát triển bền vững tạo ra môi trường học tập bền vững, phát triển tư duy sáng tạo. Sinh viên được khuyến khích nắm vững tri thức về các vấn đề liên quan đến phát triển bền vững; các giá trị văn hóa đa dạng; vai trò của hành động cá nhân và cộng đồng; đồng thời áp dụng kiến thức đó vào quá trình học tập và rèn luyện của bản thân, góp phần vào sự phát triển bền vững của xã hội.

2.4. Một số giải pháp hướng tới mục tiêu giáo dục phát triển bền vững cho sinh viên sư phạm Ngữ văn

Giáo dục phát triển bền vững là một ưu tiên quan trọng để chuẩn bị cho tương lai của sinh viên nói chung và sinh viên sư phạm Ngữ văn nói riêng, cũng như của toàn xã hội. Dưới đây là một số giải pháp để thúc đẩy phát triển giáo dục bền vững cho sinh viên sư phạm Ngữ văn Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2.

Thứ nhất, nâng cao ý thức và nhận thức cho sinh viên Ngữ văn về phát triển bền vững: Tổ chức các buổi thảo luận, hội thảo với sự tham gia của các chuyên gia, các nhà nghiên cứu; những diễn giả có kinh nghiệm trong lĩnh vực phát triển bền vững. Các diễn đàn cung cấp cơ hội cho sinh viên Ngữ văn tìm hiểu thời cơ, những thách thức và cơ hội trong việc thực hiện phát triển bền vững. Hoặc tổ chức những hoạt động ngoại khóa về phát triển bền vững. Điều này giúp sinh viên nhận thức sâu sắc về các vấn đề môi trường, xã hội và kinh tế liên quan đến phát triển bền vững và khuyến khích họ hành động, tham gia vào các hoạt động xã hội có ý nghĩa.

Thứ hai, xây dựng chương trình học tích hợp về phát triển bền vững. Đây là chủ trương, đường hướng được triển khai trong quá trình thiết kế, xây dựng chương trình học tập cho sinh viên Ngữ văn; đặc biệt là những học phần mang tính chất đặc thù của khoa. Việc xây dựng chương trình tích hợp này giúp sinh viên hiểu sâu sắc vai trò của môn học Ngữ văn trong việc thúc đẩy phát triển bền vững, môn học gắn với công tác chuyên môn của các em trong tương lai. Sinh viên có thể thấy được mối liên hệ giữa Ngữ văn và các lĩnh vực khác trong việc hiểu và giải quyết các vấn đề phát triển bền vững. Ví dụ, học phần *Phương pháp dạy học đọc hiểu văn bản* (học phần thuộc khối nghiệp vụ sư phạm) tích hợp lồng ghép các nội dung đọc về phát triển bền vững trong sách giáo khoa Ngữ văn các cấp học (môi trường, bảo vệ thiên nhiên, tình nguyện xã hội, cuộc sống bền vững, ...) gắn chặt chẽ với việc dạy học đọc hiểu các văn bản (nhấn mạnh đến những ý nghĩa và thông điệp về phát triển bền vững mà văn bản mang lại). Cùng với nhiều học phần khác trong chương trình đào tạo đã trao cho sinh viên những công cụ cần và đủ để hành nghề trong tương lai. Hoặc là các học phần văn học Việt Nam (khối kiến thức cơ sở ngành) tập trung nghiên cứu các tác giả, nhà văn đã có những đóng góp và có ảnh hưởng tới phát triển bền vững. Sinh viên có thể nghiên cứu về những tác phẩm của các nhà văn, tìm hiểu về cách mà các tác giả đã thể hiện ý kiến cũng như quan điểm của mình về phát triển bền vững thông qua văn bản.

Đặc biệt, chương trình được lồng ghép đan cài đảm bảo sự phù hợp, logic và hệ thống giữa khối lượng tri thức lí thuyết và luyện tập thực hành nhằm hướng đến trang bị cho

các sinh viên Ngữ văn các kỹ năng nghề nghiệp. Nhiều nội dung học tập và các yêu cầu, nhiệm vụ được thiết kế giúp sinh viên Ngữ văn có cơ hội thuận lợi thể hiện tranh luận, thảo luận về các vấn đề phát triển bền vững mà điểm khởi đầu chính là nội dung văn bản trong chương trình và sách giáo khoa Ngữ văn phổ thông. Thông qua đó phát triển kỹ năng phân tích, suy nghĩ sáng tạo, lập luận và tư duy phản biện về các vấn đề phát triển bền vững; khám phá cách mà văn bản có thể góp phần vào việc thay đổi xã hội. Đây cũng là một phương pháp để học cách lắng nghe và tôn trọng quan điểm của người khác; đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Thứ ba, thực hành sáng tạo và công nghệ: Khuyến khích sinh viên sử dụng công nghệ hiện đại và áp dụng các phương pháp sáng tạo để tạo ra các sản phẩm văn học liên quan đến phát triển bền vững. Sinh viên Ngữ văn có thể sáng tác văn, thơ, viết các báo cáo về các vấn đề liên quan đến phát triển bền vững. Ứng dụng công nghệ cho phép sinh viên có thể chỉnh sửa, cải tiến và chia sẻ những sáng tác của mình một cách thuận lợi, dễ dàng; mở ra những cơ hội để lan tỏa ý tưởng về phát triển bền vững tới mọi người. Ngoài ra, sinh viên có thể thiết kế các video, phim ngắn về phát triển bền vững nhằm truyền tải thông điệp về phát triển bền vững đến cộng đồng. Có thể nói, công nghệ đã cung cấp cho sinh viên cơ hội thiết kế và phát triển các ứng dụng di động cung cấp thông tin, tài liệu tham khảo. Ứng dụng công nghệ cũng chính là môi trường thử thách để sinh viên Ngữ văn tham gia và đóng góp vào việc tạo ra một tương lai bền vững.

Thứ tư, hợp tác với cộng đồng: Xây dựng mối quan hệ với cộng đồng và các tổ chức hoặc liên kết với các trường đại học khác để thực hiện các dự án và hoạt động liên quan đến phát triển bền vững. Sinh viên Ngữ văn có thể tham gia vào các hoạt động tình nguyện do Đoàn thanh niên phối hợp với Hội sinh viên của nhà trường tổ chức như chương trình *Áo ấm mùa đông*, *Chia sẻ yêu thương hay Nói vòng tay lớn*, *Mùa hè xanh*, ...; trao các phần quà *Mỗi người vì mọi người* ... vào các dịp hè hay tết đến xuân về. Các dự án giáo dục của khoa và nhà trường như *Văn hóa xanh* (Hành trình tìm hiểu và hướng dẫn bảo vệ môi trường), *Nhà trường xanh* (Xây dựng môi trường sư phạm học tập bền vững), *Văn hóa 3R* (Giáo dục về Tái chế, Tái sử dụng và Tiết kiệm tài nguyên), *Kỹ năng sống và phát triển bền vững* (Tự tin, Trách nhiệm và Tương lai), ... được phối hợp tổ chức thu hút một lượng lớn sinh viên Ngữ văn tham gia. Đây thực sự là một trải nghiệm cho sinh viên Ngữ văn áp dụng kiến thức và kỹ năng của mình nghiên cứu về phát triển bền vững trong thực tế.

Thứ năm, đánh giá và phản hồi liên tục: Thực hiện việc đánh giá và phản hồi liên tục về hiệu quả của chương trình giáo dục bền vững. Bằng cách này, chúng ta có thể xác định những điểm mạnh và điểm cần cải thiện của chương trình đào tạo và từ đó có những điều chỉnh và phát triển chương trình để đáp ứng tốt hơn nhu cầu và mong muốn của sinh viên

Ngữ văn trong việc phát triển giáo dục bền vững. Một số hoạt động mà sinh viên Ngữ văn tham gia thực hiện:

1) Thu thập, phản hồi từ sinh viên Ngữ văn, giảng viên khoa Ngữ văn và các chuyên gia: Tổ chức khảo sát định kỳ để lấy ý kiến về giáo dục phát triển bền vững. Điều này giúp tạo ra một môi trường mở và linh hoạt để người tham gia có thể chia sẻ ý kiến, đề xuất cải tiến và đưa ra nhận xét về chất lượng và hiệu quả của chương trình giáo dục bền vững. Thông qua đó chúng ta có thể thu thập những phản hồi từ sinh viên, giảng viên và hiểu rõ hơn về những điểm mạnh, điểm cần cải thiện của chương trình đào tạo.

2) Tổ chức cuộc họp và thảo luận: Theo định kỳ tổ chức cuộc họp để thảo luận về hiệu quả chương trình giáo dục bền vững. Sinh viên Ngữ văn có cơ hội chia sẻ ý kiến, gợi ý cải tiến và đề xuất những hoạt động mới nhằm tăng cường hiệu quả của chương trình đào tạo.

3) Đánh giá kết quả học tập của sinh viên Ngữ văn trong các khóa học có liên quan đến phát triển bền vững. Kết quả đánh giá cung cấp thông tin quan trọng về mức độ hiểu biết, khả năng ứng dụng của sinh viên về phát triển bền vững. Những điểm mạnh của chương trình giáo dục phát triển bền vững có thể là những phần mà sinh viên đạt được một cách xuất sắc hoặc được đánh giá là hữu ích và thú vị. Những điểm cần cải thiện có thể là những khía cạnh mà sinh viên gặp khó khăn, nhận xét chưa phù hợp hoặc cần được cải tiến nhằm tăng cường hiệu quả của chương trình phát triển bền vững.

Thứ sáu, đồng thời với việc tìm kiếm các giải pháp cho sinh viên, cần đặc biệt chú trọng đến việc đào tạo giảng viên về giáo dục bền vững; đặc biệt là giảng viên khoa Ngữ văn. Đây chính là nhân tố cơ bản ảnh hưởng tích cực đối với sinh viên Ngữ văn. Điều này có thể được thực hiện bằng cách cung cấp, khuyến khích mở ra nhiều khóa học đào tạo cho giảng viên Ngữ văn về giáo dục bền vững. Điều này giúp giảng viên nắm vững kiến thức về phát triển bền vững và áp dụng phương pháp giảng dạy phù hợp. Trong những khóa học này, giảng viên được trang bị những kiến thức cơ bản về phát triển bền vững; những giá trị, nguyên tắc và hành động cần thiết để xây dựng một tương lai bền vững; được tìm hiểu về tầm quan trọng của môn học Ngữ văn trong việc tạo ra nhận thức và thay đổi ý thức về phát triển bền vững. Bên cạnh đó, giảng viên cũng được giới thiệu các phương pháp giảng dạy sáng tạo, kích thích sự tò mò và tư duy phản biện của sinh viên về phát triển bền vững. Hơn ai hết, chính họ sẽ trở thành những người hướng dẫn tốt, người truyền cảm hứng cho sinh viên trong việc hiểu và tham gia vào phát triển bền vững.

Những giải pháp trên được thực hiện theo định hướng phát huy sự sáng tạo của chủ thể người học; lấy người học làm trung tâm; bám sát mục tiêu của phát triển bền vững; chú ý tính tích hợp và phân hóa trong quá trình thực hiện các hoạt động; ... nhằm xây

dựng một hệ thống giáo dục phát triển bền vững, giúp sinh viên Ngữ văn hiểu và tham gia vào xây dựng một tương lai bền vững cho bản thân mình và cho xã hội. Tuy nhiên, việc thực hiện những giải pháp này đòi hỏi sự hợp tác, hỗ trợ của các bên liên quan, bao gồm giảng viên, nhà trường và cộng đồng xã hội. Đồng thời cần liên tục cập nhật những phương pháp giảng dạy hiện đại, đáp ứng nhu cầu của người học trong thế giới đa dạng và luôn có sự biến đổi.

3. KẾT LUẬN

Trong xu thế hội nhập và toàn cầu hóa, quốc tế hóa phát triển bền vững là con đường tất yếu, là xu hướng mới trong giáo dục nói chung, giáo dục đại học nói riêng. Giáo dục vì sự phát triển bền vững với mục tiêu trao quyền cho người học quyết định, hành động; giáo dục phát triển bền vững hướng đến đảm bảo chất lượng môi trường, kinh tế và công bằng xã hội. Nói một cách khác, giáo dục phát triển bền vững trong đào tạo sinh viên sư phạm Ngữ văn không chỉ đảm bảo việc truyền đạt tri thức, những kỹ năng nghề nghiệp mà còn truyền đạt những giá trị văn hóa cho một thế hệ trẻ có khả năng thúc đẩy phát triển bền vững, tiến tới xây dựng xã hội văn minh, cân bằng và tồn tại lâu dài. Sinh viên sư phạm Ngữ văn trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 bằng những hành động, việc làm thiết thực của mình góp phần vào sự phát triển bền vững của xã hội, hướng tới một tương lai bền vững và tốt đẹp cho cả nhân loại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thanh Hoàn (2005), “*Giáo dục về sự phát triển bền vững - bức tranh toàn cảnh*”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
2. McKeown, R. (2013), *Teaching for a brighter more sustainable future*. *Kappa Delta Pi Record*, 49(1), 12-20.
3. Pauw, J. B., Gericke, N., Olsson. D., & Berglund, T. (2015), *The Effectiveness of Education for Sustainable Development*. *Sustainability*, 7(11), 15693-15717. <https://doi.org/10.3390/su71115693>
4. UNESCO (2005), *United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005- 2014): International Implementation Scheme*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001486/148654E.pdf>
5. UNESCO (2012), *Learning about Water –Multiple-Perspective Approaches*. *United Nations Decade of Education for Sustainable Development*, New York.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT SOLUTIONS IN TRAINING STUDENTS OF LITERATURE PEDAGOGY AT HA NOI PEDAGOGICAL UNIVERSITY 2

Tran Thi Hanh Phuong

Abstract: *Education for sustainable development opens up educational opportunities for all people, allowing them to acquire knowledge and values, as well as learn the necessary methods, actions, and lifestyles essential for a liveable future and positive social change. In the current period, sustainable development education is considered a philosophy in education to help people better perceive and understand each other, share common interests, and jointly enhance their roles in the community for sustainable development in the future. The goal of the research is to propose some sustainable development solutions in training pedagogical students majoring in Literature at Hanoi Pedagogical University 2. This research is a useful resource for educators in the field. The process of implementing the goal of education for sustainable development is towards building a sustainable society and a better future.*

Keywords: *Education, sustainable Development, education for Sustainable development, literature, literature pedagogy students, ...*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 15-11-2023; ngày phản biện đánh giá: 08-12-2023; ngày chấp nhận đăng: 11-01-2024)